

Lucy Evelyn Cheesman (Court Lodge, 1881 – Londres, 1969)

Evelyn Cheesman va néixer el 8 d'octubre de 1881 a la granja Court Lodge, prop del llogaret de Westwell, a 6 quilòmetres de la ciutat d'Ashford (comtat de Kent). El seu avi patern, que sembla haver estat un empresari pròsper, havia comprat la propietat i construït una casa nova damunt de les ruïnes d'un monestir del segle XII. El pare d'Evelyn, Robert Cheesman, visqué com un cavaller de províncies i la gestió de la granja i del molí es va encomanar a un masover. La seva mare, Florence Maud, nascuda Tassell, pertanyia a una de les famílies més antigues del comtat.

Robert i Florence tingueren cinc fills, dos nois i tres noies, i a tots ells els varen posar un segon nom que començava per la lletra "E", excepte pel més jove, que es deia simplement Eric. Evelyn, que sempre feu servir el seu segon nom, fou la tercera filla. Hi havia altres familiars que estaven dispersats a poca distància de Court Lodge i compensaven la manca de proximitat que existia entre els pares i els seus cinc fills. Evelyn comentà que «els nostres pares estaven ocupats en ells mateixos; el meu pare era tretze anys més gran que la meua mare, i es dedicà a ella fins l'últim minut de la seva vida. Els fills varen ser incidentals... No puc recordar cap moment d'estimació ni encoratjament sobre les nostres vides i el nostre futur. Era com si la responsabilitat de la paternitat no hagués entrat mai als seus caps.

El fill més gran, Robert Ernest, tingué una notable carrera com a soldat, explorador, autor i naturalista, i com a diplomàtic a Iraq, Aràbia i Etiòpia¹; Edith, l'altra noia, va pintar aquarel·les a Mesopotàmia; i Percy viatjà molt mentre treballava en la col·locació de cables submarins. Només Eric, que fou metge, resistí l'atracció pel viatge».

Durant els primers anys, els fills Cheesman foren supervisats per una infermera, i una institutriu fou l'encarregada de donar-los diàriament les primeres lliçons. Sembla ser que la fortuna familiar va anar minvant amb el temps i fou gràcies a la generositat d'altres familiars que es pagaven els honoraris i fins i tot els nens anaren a un internat. Els nois a la distingida escola de Merchant Tailors i les dues noies a una altra de Brighton, dirigida per les filles d'un clergue, les "senyorettes" Collingwood. Allà, les dues nenes varen adquirir una sòlida base en francès i alemany, la qual cosa compartiren amb la mare: «A les festes, la mare i jo solíem llegir Schiller i Goethe per plaer».

Més tard, les noies es convertiren en majordomes: Edith marxà a Surrey i Evelyn al poble de Gumley, als Midlands, amb la família Murray-Smith. Tot i que només havia d'encarregar-se d'un nen petit, les seves possibilitats per distreure's eren molt limitades. Poc després, gràcies a les influències familiars, va poder anar a una escola secundària al nord d'Alemanya, al ducat de Mecklenburg-Schwerin. Divuit mesos més tard, al 1905, Evelyn tornà a Gumley «per ensenyar a la germana de Geoffrey durant uns anys i planificar les pròximes passes». Evelyn volia ser veterinària.

Ja havia estudiat anatomia animal a partir de dues obres comprades a Alemanya. Però fou en va, perquè dues vegades que sol·licità l'admissió al *Royal Veterinary College*, dues vegades va ser rebutjada, amb l'explicació que el curs no estava obert a les dones, en aquella època no se les autoritzava a exercir aquesta professió. Decebuta però no desesperada, el 1912 va buscar una feina que li donés més satisfaccions i treballà com a infermera canina en un hospital per a gossos dirigit per Alfred Joseph Sewell, cirurgià veterinari del rei Eduard VII.

¹ El seu germà major, el coronel Robert Ernest Cheesman (1878-1962) va ser un explorador que viatjà pel desert escrigué l'obra *Unknown Arabia* (1926). Se li atribueix el descobriment d'un rosegador, el gerbil de Cheesman, *Gerbillus cheesmani*. També va rebre l'excelentíssima Orde de l'Imperi Britànic.

Des de la infància, Evelyn havia estat interessada en la història natural, i fou en aquest moment quan es va apuntar a la *Zoological Society* de Londres, que entre altres beneficis oferia accés gratuït al zoo de la ciutat.

Amb l'esclat de la guerra el 1914, el coneixement de francès i alemany va suposar a Cheesman un marcat canvi d'activitat: treballar al servei d'intel·ligència de l'Almirantall, amb la tasca d'identificar empreses simpatitzants dels alemanys a través del *Neutral and Enemy Trade Index* (NETI).

Quan la guerra finalitzà el 1918, Cheesman va fer un curs a l'*Imperial College of Science*, i allà conegué Grace Lefroy, cosina del professor Maxwell Lefroy, membre del *Royal College of Science* i responsable del *London Zoological Gardens*. Malgrat que la vella ambició de ser veterinària encara era forta, Evelyn acceptà la feina temporal que Lefroy li oferí per treballar al Zoo de Londres, a Regent's Park. Segons va explicar, «era el treball que una dona podia fer i pel qual no es necessitava cap coneixement especial»; és a dir, fer-se càrrec del "Pavelló d'Insectes", el qual s'havia deteriorat força durant la guerra. Es necessitava aconseguir nous col·leccionistes i recuperar existències d'exemplars. A més, es faria càrrec de l'estany i els ompliria de peixos, etiquetaria les espècies que es mostraven i les adequaria a la nova exposició; i finalment es subministraria regularment de plantes i flors per alimentar els insectes.

Evelyn Cheesman rodejada de papallones, quan treballava al "Pavelló d'Insectes".

En aquest temps va estudiar entomologia a fons i l'any 1919 fou admesa a la *Royal Entomological Society*. Entre els anys 1920-1925, Cheesman es va ocupar de la cura d'altres invertebrats a més d'insectes, i donà diverses xerrades sobre animals a les reunions de societats dedicades a aquests temes, les quals varen ser registrades en les corresponents actes. També parlà sobre animals en el programa de la BBC "l'Hora dels Nens", on animava els més petits a veure els insectes per sí mateixos.

El 1924, Cheesman publicà dos treballs, *Everyday Doings of Insects* y *The Great Little Insect*, ambdós revisats favorablement per la revista *Nature*. El primer títol anava dirigit especialment «a nens inquiets, amb la intenció de fomentar el seu interès per l'entomologia»; i el segon fou elogiat com un «fascinant llibre per ser llegit a l'aire lliure durant les nits d'hivern». També va aparèixer una altra obra seva, *The ants of Timothy Thümmel*.

Aquell mateix any, Lefroy va cridar la seva atenció sobre una proposta d'expedició a les illes del Pacífic. Unir-se a ella li permetria aconseguir un «somni inimaginable, l'oportunitat de viatjar i estudiar els insectes tropicals com a membre de l'Expedició zoològica Saint George». Es tractava d'una empresa privada, organitzada per un organisme anomenat *Scientific Research Expeditions Ltd*. El pla consistia en fer un creuer al llarg de tot el món amb un grup de passatgers que es pagaven el viatge; per a ells es tractava d'un viatge de plaer, de turisme; però també hi aniria un grup de científics, a cost zero per ells, amb l'oportunitat de recollir espècimens en llocs remots. Els promotors de l'expedició, alguns d'ells eren els propis passatgers, esperaven rebre uns guanys en rodar la pel·lícula del viatge i vendre'n els drets de publicació, la qual cosa no es va arribar a produir.

Cheesman va acceptar la proposta i a la recerca dels objectius esmentats el Saint George, un vaixell de 694 tones, amb potència auxiliar de vapor, salpà de Dartmouth el 9 d'abril de 1924. Hi havia vuit científics a bord, liderats per James Hornell, un biòleg que recollia mol·luscs marins i terrestres, amb un fort interès secundari en els objectes de les cultures indígenes.

Els altres membres del grup eren P.H. Johnston (mamífers i rèptils), Cyril Crossland (corals, cucs marins i algues), H.J. Kelsall (ornitòleg), L.J. Chubb (geòleg), L.A.M. Riley (botànic), i C.L. Collenette (lepidòpters i coleòpters), qui comptà amb l'assistència de Cinthia Longfield. Cheesman es va dedicar amb preferència a la recerca d'insectes dels ordres més demandats pel *British Museum*.

Un cop passat el Canal de Panamà, el Saint Geroge es dirigí a les illes Galápagos (24 de juliol a 4 d'agost); tornà a Panamà, on s'hi varen estar un mes, i després es dirigiren a les illes Marqueses, a la Polinèsia francesa (1 de gener a 4 de febrer de 1925), a l'arxipèlag de les Tuamotu (7 a 14 de febrer) i Tahití (16 de febrer a 19 de març). En totes aquests llocs, Cheesman recollí molt material i sovint fou ajudada per algun membre de la tripulació: però no tot funcionava bé. A les Galápagos, on es sorprengué per la limitada varietat d'espècies amb adaptacions significatives, les tensions van aparèixer entre els viatgers a causa dels diferents interessos. La major part del temps el passaven al mar, «les nostres visites a terra eren massa curtes per a la recollida entomològica, els passatgers s'avorrien després d'uns pocs dies de visites turístiques, i a bord, alguns d'ells es molestaven per les males olors que desprenien les pells, els coralls o les algues assecades. Estava clar que els objectius dels turistes i els dels científics no estaven compartits; i a més, es va demostrar que l'expedició estava deficientment finançada i que el vaixell era massa gran per maniobrar amb facilitat prop de la costa».

A les Marqueses, Cheesman va passar un dia a terra a les illes d'Hiva-oa i Fatu Hiva, i dos dies a Nuku Hiva. En aquest darrera illa, l'intent d'ascendir en solitari a un altiplà rocós gairebé li costà la vida: va lliscar sobre l'herba seca i caigué a la vora d'una paret que queia perpendicular a trenta metres per sota d'ella. Però va aconseguir ajudar-se amb els seus braços i suposà que la motxilla que portava a l'esquena va frenar la caiguda.

A continuació, el Saint George es dirigí a les illes de Napuka i Fakarava ,a l'arxipèlag de Tuamotu. Un cop allà, les recol·lectes de Cheesman varen ser molt escasses. A Napuka, per exemple, només va collir una varietat de formiga, un llangardaix, un gecko i cinc espècies de crancs terrestres. A partir d'aquests atols, el Saint George es dirigí a Tahití, on Cheesman va decidir deixar aquesta expedició. Ho va poder fer gràcies a l'ajut del seu germà Robert, qui li va enviar 100 lliures per assegurar la seva independència econòmica i poder seguir amb les recerques, a partir d'ara sempre sola. En aquest moment s'adonà que «treballar sola era l'única possibilitat d'aconseguir recol·lectar en els llocs desitjables i durant el temps necessari».

En aquell moment, Cheesman va realitzar una sèrie de viatges a les muntanyes de l'interior de Tahití, fent breus visites a les illes de Raiatea, Huahine i Bora Bora. La recol·lecció fou satisfactòria, malgrat moltes dificultats i escalades perilloses. El mes de setembre de 1925 tornà a Anglaterra amb una modesta «però adequada recol·lecta d'uns 500 exemplars, incloent una nova espècie de llagosta». Per a Cheesman, però, el significat del viatge no havia de mesurar-se pel nombre d'insectes capturats. No només s'havia convençut dels avantatges de treballar sola, sinó que va comprendre que els insectes recollits no tenien un origen principal australià, sinó que havien emigrat des de Melanèsia; és a dir, que eren majoritàriament "papuans". Fou aquest fet el que la

determinà a escollir els futurs llocs de recol·lecta. A partir d'ara es concentraria en les regions que s'acostaven a la part oriental de la línia Wallace².

Probablement, les experiències de Cheesman a la Polinèsia enfortiren el seu gust per la independència, més quan va saber que el seu lloc de feina a la *Insect House* estava ocupada per un altra funcionari. Llavor decidí renunciar a aquell treball i entrar al *British Museum*, tot i que no rebria cap retribució.

Evelyn vivia de manera molt frugal gràcies als drets de les seves publicacions sobre comportament d'insectes i a documents acadèmics sobre taxonomia entomològica. A partir d'aquests darrers treballs esperava aconseguir unes credencials científiques suficients per poder optar a alguna subvenció i continuar amb les seves recerques. Els primers tres articles, en els que es descrivien noves espècies, varen aparèixer l'any 1926 en els *Annals and Magazine of Natural History*, i l'any següent en va escriure tres més, entre ells *Exhibits from the Caird Insect House*, publicat a les *Proceedings* (Actas) de la *Zoological Society*. L'any 1927 publicà *Islands near the Sun off the beaten track in the far, fair Society Islands*, el seu llibre sobre l'expedició Saint George. Altres documents científics van aparèixer el 1928.

El seu esforç fou recompensat i aquell mateix any rebé una subvenció de 300 lliures i una petita herència. Llavors Cheesman va iniciar una expedició de recol·lecció, en solitari, a les Noves Hèbrides (actualment Vanuatu). Els més escèptics varen pensar que podria durar uns sis mesos, però ella hi va romandre dos anys. El motiu per triar aquest lloc era que la seva fauna representa un buit en les col·leccions del Museu: «Necessitàvem informació sobre els nous insectes de les Hèbrides, els coneixíem malament i a més calia vincular els espècimens d'altres grups d'illes i d'Àustràlia».

El seu pla inicial era «construir una barraca» en algunes localitats costaneres i utilitzar-les com a base per a les recollides. Però en lloc d'això, va fer ús d'una casa que normalment era ocupada pel Reverend Fred Paton, de la missió presbiteriana d'Ounua, a l'illa de Malekula. Durant dotze mesos, i ajudada per cinc nens, aquest va ser el punt de partida de l'illa, amb viatges també a Espíritu Santo i Vanua Lava, que pertanyen a les illes Banks.

Des de Malekula, densament boscosa, Cheesman es traslladà a Erromanga, una de les illes més meridionals de Vanuatu. Allà, a la badia de Dillon hi residia un australià anomenat Martin, l'únic europeu de l'illa. Ell tenia una explotació ramadera i ella va ocupar un cop més una missió presbiteriana vacant. Malgrat que la vegetació era més lleugera, igual que a les illes veïnes de Tanna i Aneityum (també dita Anatom), que

² Un dels més notables aventurers, que en el seu *modus operandi* segueix el model de Cheesman (i també d'Ida Pfeiffer, com ja hem vist abans), va ser Alfred Russel Wallace (1823-1913), l'iniciador de la zoogeografia, la relació entre els animals i els seus hàbitats, una gran contribució a la comprensió del món natural. Wallace treballà de forma independent i recol·lectà durant catorze anys força exemplars en treballs de camp, a l'Amazònia i l'arxipèlag malai. Per ajudar-se en el finançament de les expedicions venia exemplars al *British Museum* i publicà extensament sobre els seus viatges i troballes.

El 1856, durant una expedició de vuit anys centrada en l'arxipèlag malai, Wallace visità Nova Guinea. En el curs dels seus viatges va observar una discontinuïtat aguda dels tipus faunístics a banda i banda del que fou conegut com la «Línia de Wallace». A la part occidental, a les illes que es troben a la plataforma Sundak, al sud-est d'Àsia, la majoria de fauna predominant era asiàtica. Però al costat oriental de la línia, que segueix una trinxera d'aigües profundes que s'estén des de Timor fins a les Filipines, es troba Nova Guinea i el nord d'Àustràlia. Allà, i estenent-se cap a la Melanèsia amb els grups d'illes de les Salomó, Vanuatu i Nova Caledònia, la fauna es suposava principalment australiana. Aquesta última regió, designada formalment Papuàsia, és una de les cinc grans àrees faunístiques en què Wallace dividí el món en la seva obra mestra, *The Geographical Distribution of Plants and Animals*, publicada el 1876.

visità igualment, la seva recol·lecció va ser força rendible i instructiva, ja que les plantes de les illes més fredes del sud eren predominantment d'origen australià, en contrast amb les del nord, que tenien un origen papuà; i les variacions d'insectes seguien les mateixes característiques.

Els seus principals ajudants en aquesta regió eren d'un poblat proper, un jove anomenat Mauling i dues noies, nétes del cap Waris, que havia treballat en una plantació de Queensland, a Austràlia. Waris li explicà la versió local sobre l'atac que va partir el capità James Cook a Erromanga, quan intentà desembarcar a l'illa el 4 d'agost de 1774, durant el seu segon viatge. Abans de tocar terra a la badia de Polenia, Cook havia enviat dos vaixells a un illot proper, l'illa de Cabra, perquè els seus homes tallessin fusta. Però pels nadius d'Erromanga aquesta illa era un lloc "tambu", allà hi vivien els esperits i no podien ser visitats. Per tant, hi havia prou motius per negar l'aigua i rebutjar el desembarcament d'aquells estrangers blancs. Els homes de Cook es varen defensar, algunes persones foren colpejades i es disparà foc de mosquetó en el que va morir un dels cap indígenes, anomenat Narom.

A Aneityum, Evelyn fou ajudada per un fuster australià anomenat Wilson, i va fer bones recol·lectes. Però la malària la començà a afectar greument: «Dos anys han estat molt de temps en aquestes illes, que tenen fama de ser poc saludables». A principis de 1931, Cheesman decidí tornar a Anglaterra, via Nouméa (Nova Caledònia) i Sydney.

Poc després d'arribar a Anglaterra va publicar diverses obres entomològiques: *A First Book of Nature Study* (1931), *The growth of living Things; a book of Nature Study* (1932), *Insect behaviour* (1933), i dos relats sobre les seves experiències en aquelles illes: *Hunting insects in the South Seas* (1932) i *Backwaters of the Savage South Seas* (1933). Afegí alguns dels seus exemplars a les col·leccions existents del Museu i en va donar d'altres a diversos especialistes. En el transcurs d'aquests estudis, aviat va aclarir que «si m'he concentrat a treballar coherentment en la relació entre espècies i l'extensió territorial que ocupen, el meu pròxim objectiu haurà de ser Nova Guinea» .

Aquesta va ser la nova destinació de Cheesman i divendres sant de 1933 arribà a Port Moresby, al sud-est de la gran illa, a l'actual Papua-Nova Guinea. La seva àrea de treball va ser la densa selva d'aquesta regió, accessible a partir de la ruta d'Owen Stanley³: des de Port Moresby, al mar del Coral, fins a Buna, al mar de Salomó, a través de l'estació administrativa de Kokoda. Havia de ser un lloc ideal i Cheesman pensà que «si pogués acampar a diferents altures, això m'hauria de donar la millor oportunitat per dur a terme el treball d'observació i recollida, dedicant el temps necessari en cada camp segons la conveniència del lloc; i en estar prop d'una carretera patrullada podria enviar el material a Londres i tenir a l'abast les necessitats de subsistència».

Aviat, els atacs recurrents de malària es convertiren en habituals, com acostumava a passar-li en l'estada melanèsia, però mai es sentí desanimada. Mentre recaptava espècies als voltants de Kokoda també passava llargues estades en punts més alts de les muntanyes. Sempre es va imposar les tasques immediates i la simplicitat funcional per sobre de les convencions de dubtosa comoditat. No disposava de tenda de campanya i això tenia sentit, ja que en condicions tan anormalment humides i calentes, dos o tres dels seus costats havien d'estar sempre oberts, de manera que es preguntava «quin és el benefici de portar aquest pes extra només pel paper d'un o dos dels costats? Així que

³ L'anomenada línia d'Owen Stanley és la part sud-oriental de la cadena muntanyosa central de Papua Nova Guinea.

porto un parell de carpes de tela: una petita cobreix l'hamaca, i una més de gran ho cobreix tot, amb espai suficient per a l'equip diari de recol·lecció».

Llavors ocorregué un brot de grip a les muntanyes per sobre de Kokoda que la va obligar a marxar d'aquesta zona, després d'haver-s'hi passat cinc mesos. En lloc d'exposar els seus ajudants al risc d'infecció, es desplaçà a Mafalu, al nord-oest de la línia d'Owen Stanley. Des de Kairuku, a la costa, al nord de Port Moresby, contractà vuit mules perquè portessin tot el seu equip al nou camp base, on romandria entre l'ètnia dels Goilala. Evelyn tenia intenció de quedar-se allà durant deu setmanes, però se li va presentar una oportunitat millor: l'oficial de la patrulla del districte, Jack Hides, que aviat es distingiria com explorador i autor, li oferí l'ús de la seva casa a Mondo, al nord de Kokoda, mentre ell estigués absent. Així, Cheesman va poder estendre la seva estada durant deu setmanes més. El moment més destacat d'aquest període fou una cacera al mont Taka, on una nit, entre les sis mitja de la tarda i la una de la matinada capturà 744 arnes. Durant tota aquesta expedició a Papua va caçar uns 42.000 insectes i el *British Museum* considerà que s'havia tractat d'una expedició exitosa.

La feina d'Evelyn fou aprovada oficialment i un cop arribada a Anglaterra, el maig de 1934, escrigué un llibre sobre les seves experiències, *The Two Roads of Papua*⁴, i a més escrigué articles per a la *Pacific Islands Monthly* juntament amb l'ornitòleg australià Alan "Jock" Marshall. També donà una conferència a la *Royal Geographical Society* parlant d'aquestes regions i explicà que l'element asiàtic a la flora i fauna de Nova Guinea era més important del que es pensava, i no es devia simplement a introduccions accidentals provinents d'Austràlia.

Amb la finalitat de continuar amb aquestes investigacions, a finals de 1935 tornà a marxar, ara via Batàvia, i es dirigí a les muntanyes Cyclops, a la meitat occidental de la Nova Guinea governada pels holandesos, l'actual Irian Jaya.

Cheesman vestida de cacera, en un lloc inconcret de Papua-Nova Guinea.

Aquesta cadena muntanyosa, de quaranta-vuit quilòmetres de longitud, situada a l'interior del petit poblat d'Hollandia (actual Jayapura), fou anomenada així l'any 1768 per l'explorador francès Louis-Antoine, comte de Bougainville. Allà es troben les roques més antigues de tota l'illa, de l'era pre-càmbrica, i mai no havien estat submergides. Es podia esperar, per tant, que continguessin una àmplia gamma d'espècies continentals que podrien trobar-se igualment a través de les Filipines i fins la part continental asiàtica. Geològicament, Nova Guinea era una amalgama de nombroses formacions de diversos períodes.

Des d'Hollandia, Cheesman explorà per primera cop els vastos pantans de vint-i-cinc kilòmetres que es trobaven a les rodalies; i després establí una base al petit llogarret de Sabro, ja en els Cyclops. Gran part de la seva recollida es va fer a partir de campaments situats als voltants del mont Lina i del llac Sentani. Aquest era un cos d'aigua que havia

⁴ En aquesta obra queda palès que Cheesman tractà la població indígena amb respecte i aprenia d'ells, essent coneguda com «la dona que camina» i la «dona de les muntanyes». En els seus escrits dona informació sobre la manera de viure d'aquells indígenes que pocs altres havien vist i que estaven a punt de desaparèixer.

estat un antic braç de mar, aixecat a 60 metres d'alçada per l'acció volcànica i amb espècies natives de peixos que s'havien adaptat a l'aigua dolça.

Un cop més, la collita va ser abundant, una llum de parafina podia atreure cada nit a milers d'espècimens en les pantalles disposades al seu voltant. De tots aquests, Cheesman en podia agafar cinc-cents o sis-cents per conservar-los i enviar-los al *British Museum*. No existeix un registre disponible sobre la recol·lecció total, però tenint en compte les que va fer en les expedicions anteriors, és probable que com a mínim n'hagués caçat uns 40.000.

Per a Cheesman, més que la quantitat recaptada, el més gratificant va ser el suport rebut per les seves teories sobre la distribució d'espècies a la llum de la història geològica de la costa nord-oest de Nova Guinea. Després de deu mesos d'estància, amb el treball completat i els seus fons econòmics esgotats, Cheesman es preparà per tornar a Anglaterra. El primer pas, un cop enviats a Londres els exemplars acuradament empaquetats via Batàvia, va ser anar a peu des d'Hollandia fins Vanimo, a la part alemanya de l'illa. De la mateixa manera continuà fins Aitape, on fou rebuda oficialment com a possible portadora de malalties i hagué de fer dues setmanes de quarantena. Llavors es trobà amb un altre problema perquè el vaixell local, Miawara, era fora de servei. Per tal de fer la pròxima connexió es veié obligada a navegar durant tres dies en canoa, uns 150 kilòmetres, fins Wewak. A partir d'aquí la seva ruta la portà de nou a Port Moresby, on agafà el vaixell fins Sidney. Allà, el 21 de novembre de 1936 va pujar el vaixell Orontes amb destí Londres.

Un cop arribada a la capital anglesa, i per tal de recolzar-se econòmicament, Cheesman escrigué articles i relats curts en el seu temps lliure, ja que de dia anava al *British Museum* per estudiar els exemplars recollits en els seus viatges. Publicà diversos treballs sobre les espècies trobades al Pacífic Sud que li donaren una bona reputació científica i li serviren per aconseguir finançament per portar a terme noves expedicions independents. Va haver de demanar prestat un microscopi fins que va poder-se'n comprar un gràcies a una petita suma de diners heretada.

Quinze mesos més tard, un cop ordenada la seva col·lecció i d'haver escrit el llibre habitual, *The land of the Red Bird* (1938), Evelyn tornà a la Nova Guinea Holandesa per a fer noves recerques. Aquest cop anà a Waigeo i Japen, dues illes situades a l'extrem occidental de Nova Guinea que no havia pogut prospectar en el viatge anterior.

A Waigeo, durant gairebé sis mesos, fins juliol de 1938, recollí la majoria d'espècimens al voltant de la badia de Mayalibit i el mont Nok, de 1.200 metres d'alçada. Després anà a Japen, un dels centres de comerç de l'au del paradís, de les quals existeixen una quarantena d'espècies. Segons explicava ella mateixa, aquesta era una pràctica que portà els aventurers d'Àsia a l'oest de Nova Guinea molt abans del primer albirament europeu de la illa l'any 1526, a càrrec del portuguès Jorge de Meneses.

Durant sis mesos va romandre a Japen en campaments situats a les muntanyes centrals de l'illa, ajudada només per dos «nens del camp» que varen ser reemplaçats mensualment per altres nens dels pobles muntanyencs d'Amboari i Montembu. Una dificultat que calgué superar fou el pas del monzó, conegut localment com "Wambrau", que va començar el mes d'octubre. De tota manera, el seu major problema va ser financer: el subministrament de diners i material que li havien de portar des de Macassar fou enviat a l'illa de Waigeo quan ella ja hi havia marxat.

La recol·lecta va ser molt satisfactòria: a Japen recollí 100 pells d'animals i 52.000 insectes, als quals calia sumar el 11.000 de Waigeo. Tots ells varen ser enviats conjuntament a Londres via Batàvia.

Amb la feina acabada, només va quedar una cosa pendent: uns anys abans, Cheesman havia promès al director del *South Australian Museum* que si alguna vegada tenia l'oportunitat, recol·lectaria insectes a les muntanyes Torricelli, uns quants kilòmetres a l'interior entre Vanimo i Aitape. A principis de desembre, l'arribada fortuïta d'un vapor que anava de Serui (Japen) a Hollandia li proporcionà l'oportunitat de complir amb aquell compromís.

De manera sistemàtica al llarg de la història, i de manera especial a finals del segle XIX, Hollandia havia estat utilitzada pels comerciants com a camp ocasional per mercadejar també amb les aus del paradís. A partir de 1909-1910 tingué un paper més substancial quan els topògrafs varen marcar la delimitació política de l'illa, la part holandesa i la part alemanya; Hollandia va quedar just a la frontera.

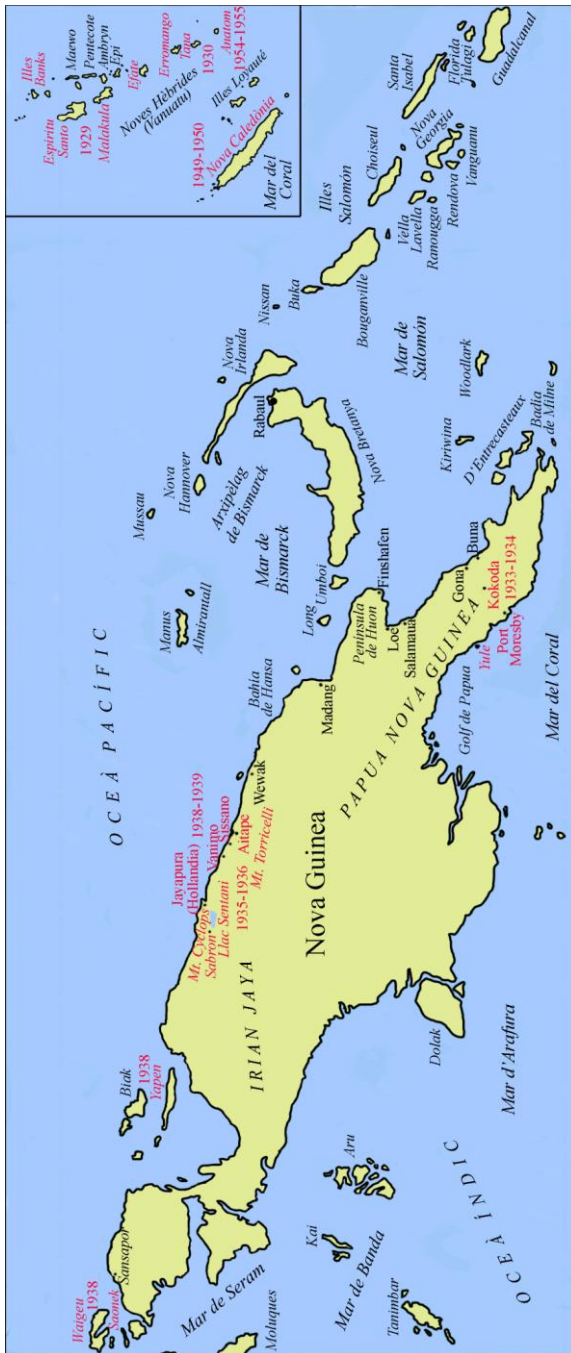
Cheesman va aconseguir nous ajudants per fer la caminada de 128 quilòmetres, deu dies de marxa, fins Aitape, a la part alemanya, on romangué dues setmanes abans d'aventurar-se per les muntanyes i complir la seva promesa. Durant un mes, la recollida d'insectes va anar bé, fins que la burocràcia aparegué: una tarda del mes de febrer de 1939, un policia alemany d'edat molt jove arribà al seu campament, situat junt a la muntanya Semorra, amb el missatge que, atès que Aitape no era un port oficial d'entrada, hauria de completar els tràmits d'ingrés a Rabaul (a l'illa de Nova Bretanya), i evitar així el pagament d'una gran quantitat de diners, o bé tornar enrere i marxar per on havia vingut. Cheesman decidí retornar cap a la frontera holandesa, però pel camí va seguir caçant insectes, sobre tot als voltants de Vanimo. En total, en aquesta expedició recol·lectà 83.000 espècimens. Llavors tornà a Londres, a mitjans de 1939, poc abans que esclatés la Segona Guerra Mundial.

De la mateixa manera que en el conflicte militar anterior, els serveis de Cheesman van ser molt valorats i durant dos anys, gràcies al seu coneixement d'alemany i francès, treballà en el departament de censura. Després fou reclutada al servei d'educació militar amb la tasca de fer conferències sobre el territori en el que es desenvolupava la guerra del Pacífic. En total va donar 1.020 conferències a les forces militars estacionades a Kent i Cambridge, a les quals il·lustrava amb diapositives fetes a partir de les seves pròpies fotografies i esbossos. Va ser en aquesta època quan Cheesman es va fer mal a l'esquena en baixar d'un tren durant una apagada de llum.

Un cop acabada la guerra, Cheesman continuà donant xerrades en el programa *Children's hour*, on va incloure el 1946 una sèrie sobre les seves aventures en les expedicions a Nova Guinea. En ella descriu els problemes pràctics d'establir un campament en regions boscoses denses i parlà de l'extraordinària bellesa d'aquells indrets. Això es va traduir en dues obres: *Campings Adventures in New Guinea* (1948) i *Camping Adventures on Cannibal Islands* (1949). També continuà amb l'escriptura de llibres populars, alguns dirigits als nens. En la majoria de casos es tractava de temes inventats, però un d'ells, *Marooned in Du-Bu Cove* (1949), era una història d'aventures basada en les seves pròpies experiències.

L'any 1949 publicà *Six-legged snakes in New Guinea; a collecting expedition to two unexplored islands*. En aquest llibre, Cheesman va descriure com feia la recol·lecció d'orquídies, i en va parlar d'una molt particular: «A través dels matolls, la meravellosa fragància de les orquídies t'obliga a fixar-te en elles cara a cara. Els següents passos em varen portar cap a unes falgueres i després vaig veure més orquídies en arbres i la molsa

humida pertot arreu. Es formaven grans agrupacions de lleguminoses com l'acàcia blanca que queien pels arbres petits. N'hi havia de color crema, de llimona pàl·lida i orquídiades d'un blau brillant, encara que els colors predominants d'aquestes flors eren el taronja i l'escarlata, que feien fora el verd⁵».

Recorregut dels sis viatges d'Evelyn Cheesman a Nova Guinea, Noves Hèbrides (Vanuatu) i Nova Caledònia, entre 1929 i 1955, i els llocs que va visitar (en vermell).

Cheesman a la dècada de 1940, en lloc inconcret.

Havia arribat el moment de planificar una nova expedició. Aquesta vegada el seu objectiu seria les illes de Nova Caledònia, on arribà el juliol de 1949. La història natural d'aquesta regió era poc coneguda i ella va fixar el seu campament als voltants del mont Tichialit, a 600 metres d'alçada, on s'hi va estar durant tres mesos. Posteriorment visità Lifou i les altres illes de Loyauté durant sis setmanes, fins que el gener de 1950 embarcà en un vol que la portaria de Nouméa, capital de Nova Caledònia, a Sidney.

En tornar a Londres, Cheesman repregué la seva rutina quan no estava d'expedició: classificar exemplars pel *British Museum*, fer-ne difusió i escriure

per fer front a les seves despeses, encara que havia de viure de manera molt frugal. L'any 1952 publicà dues obres més, *Insects: their secret world* i *Insects indomitable*.

⁵ L'any 2013, el botànic André Schuiteman, investigador del jardí de Kew, determinà que el que havia trobat Cheesman era una nova espècie d'orquídia: es tractava de *Dendrobium azureum*, una de les poques orquídiades epífites de flors blaves que existeixen. Els registres varen demostrar que Cheesman havia recollit un exemplar el 17 de juny de 1938 a la punta del mont Nok, un volcà extint de l'illa de Waigeo. No s'han trobat més orquídiades d'aquesta espècie i es desconeix si encara en queden vives en aquest lloc o en d'altres.

En aquell moment tingué un sentiment desconcertant, ja que els dolors d'esquena persistents la feien témer que no podria tornar a viatjar i dedicar-se a l'exploració activa. Però a finals de juny de 1953 fou intervinguda quirúrgicament de manera exitosa i els problemes de maluc es varen resoldre: «Aquesta recuperació aconseguí una revolució en els meus plans».

En conseqüència, el novembre de 1954, quan ja tenia 73 anys, inicià una nova visita a l'illa d'Aneityum, Vanuatu, on la malària l'havia obligat a marxar prematurament vint-i-cinc anys enrere. Vivia en una casa que construï ella mateixa, a cinc quilòmetres a l'interior del poblat d'Anelcauhat. La va anomenar "Red Crest" i estava junt al bosc aclarit per la tala d'arbres, una condició que la beneficià molt a l'hora de recol·lectar. A més, era el camp base ideal per aventurar-se per les muntanyes amb Iorawili, la mateixa guia que havia tingut durant la seva primera estada a l'illa. En aquesta expedició, que també fou considerada fructífera, Cheesman recol·lectà 10.000 insectes i 500 plantes, però s'adonà que seria el darrer viatge. Hauria d'admetre que continuaria treballant, però d'altre maneres.

Cheesman als 73 anys, en la seva darrera exploració entomològica a l'illa d'Aneityum.

Cheesman fou nomenada oficial de l'Orde de l'Imperi Britànic (OBE) l'any 1955 i se li atorgà una pensió en reconeixement al seu treball científic per que no patís financerament. En aquell moment va declarar a un entrevistador que «ens deixem caure, o ens trepitgem, però mai ens retirem», i continuà treballant al *British Museum*, escrivint i classificant insectes.

El 1957, Cheesman va publicar el seu darrer treball geogràfic, *Biogeographical Significance of Aneityum Island, New Hebrides*, considerada la contribució més important en el camp de la biogeografia. L'any següent publicà les seves memòries, *Things Worth While* i amb els guanys es finançà un viatge de tres setmanes a Tarifa, a la costa sud d'Espanya, prop de Gibraltar. El 1960 va publicar una segona autobiografia, *Time Well spent* i una última obra entomològica, *Look at insects* (1960). Continuà fent freqüents contribucions a programes de ràdio de la BBC, inclòs un dedicat al Pacífic, anomenat *Calling the Islands*. El darrer llibre aparegut de Cheesman va ser *Who stands alone* (1965), que tractava sobre la vida social i els costums dels nadius de Nova Guinea.

Evelyn Cheesman va morir a Londres el 15 d'abril de 1969. Havia publicat més de quaranta articles que tractaven sobre història natural⁶ i també nombroses publicacions i

⁶ Relació dels treballs sobre insectes: *Two new species of Veliidae from the southeast Pacific* (Annals and Magazine of Natural History, vol. 18, 1926); *Two new species of Coreidae from the southeast Pacific* (AMNH, vol. 18, 1926); *Diptera in French Oceania* (Entomologist, vol. 62, 1926); *A new species of Miridae from the southeast Pacific* (AMNH, vol. 19, 1927); *A new species of Reduviidae from the southeast Pacific* (AMNH, vol. 19, 1927); *A contribution towards the insect fauna of French Polynesia* (Transactions of the Entomological Society, vol. 75, 1927); *A new species of Sphegidae from Colombia* (AMNH, vol. 2, 1928); *A contribution towards the insect fauna of French Oceania* (vol. 1, 1928); *Apoidea, Sphecoidea an Vespoidea* (Insects of Samoa and other Terrestrial Arthropoidea, 1928); *Hymenoptera collected on the St George expedition in Central America and the West Indies* (Transactions of the Entomological Society, vol. 77, 1929); *Ichneumonidea. Resultats scientifiques du voyage aux Indes Orientales Neerlandaises* (Memoires Museum Royale d'Histoire Naturelle de Belgique, 1932); A

treballs sobre geografia, viatges i exploracions⁷. Escrigué diverses obres i contes dedicats al públic infantil i publicà disset llibres sobre divulgació científica d'insectes i sobre les seves experiències en les diverses expedicions efectuades. Va recol·lectar al voltant de 160.000 insectes i en va fer donació al *Natural History Museum* de Londres, junt amb les seves notes i esbossos.

Tot i reconèixer-se respectuosament aquests èxits i informar sobre la seva carrera professional, l'obituari de *The Times* també es preocupà per fer comentaris d'admiració sobre el seu caràcter: «Cheesman era una dona amistosa i amable, encara que personalment austera i amb un únic objectiu en la seva vida professional. Era una dona petita i fràgil però plena de valor i sense por a rebel·lar-se contra l'autoritat, notablement desinteressada. Els pocs diners que va guanyar, més enllà de servir per a les seves necessitats més bàsiques, els destinà amb generositat, per exemple regalant un llibre a un jove naturalista o comprant un microscopi per a un departament del govern. Per a Cheesman, la ciència era una raó de ser i l'oportunitat de perseguir-la a la seva manera fou la seva pròpia recompensa. Estava preparada per acceptar ajuda, però mai no va buscar simpatia».

Evelyn Cheesman fou un personatge formidable, va fer un viatge a la Polinèsia Francesa en l'expedició Saint George i sis viatges de recerca en solitari a les illes del Pacífic i els mars del sud⁸ que la van deixar-la afeblida a causa de febres diverses, ferides infectades, paludisme o falta d'aliments. Es va trobar atrapada en teles d'aranyes i va estar a punt de morir quan va caure per una penya segat, però sempre va aprendre de les seves experiències i va tenir un esperit indomable.

new genus of Reduviidae from Papua (Stylops, vol. 4, 1935); *Hymenoptera of the New Hebrides and Banks Islands* (Transactions of the Royal Entomological Society, vol. 85, 1936); *The Fauna of New Guinea* (South-eastern Naturalist, vol. 49, 1945); *Bees of New Guinea and the New Hebrides* (AMNH, vol. 1, 1948); *A collection of Polistes from Papuaasia in the British Museum* (ANMH, vol. 4, 1951); *Old Mountains of New Guinea* (Nature, vol. 169, 1951); *Oriental Origin of the Papuan Insect Fauna* (Proceedings of the Royal Entomological Society, vol. 16, 1951); *Ropalidia of Papuaasia* (ANMH, vol. 5, 1952); *Parasitic Hymenoptera of New Caledonia and Lifu Island, Loyalty Islands* (AMNH, vol. 6, 1953); *Bees of New Caledonia* (ANMH, vol. 6, 1953); *A new species of Odynerus, subgen. Rhygchium (Eumeniae), from the Loyalty Islands* (AMNH, vol. 7, 1954); *Two new species of Sphecoidea (Hymenoptera) of New Caledonia and Lifu Island, Loyalty Islands* (ANMH, vol. 8, 1955); *Miss L.E. Cheesman's expedition to the New Hebrides, 1955. Orders Odonata, Neuroptera and Trichoptera* (Bulletin of the British Museum, Natural History, vol. 6, 1958); *Microlepidoptera from the New Hebrides. Records and descriptions of Microlepidoptera collected on the Island of Aneityum by Miss Evelyn Cheesman* (Bulletin of the Natural History Museum, 1962); *Miss L.E. Cheesman's Expeditions to New Guinea: Trichoptera* (Bulletin: Entomology, vol. 2, 1962).

⁷ Relació de treballs geogràfics i d'exploració: *The Island of Malekula, New Hebrides* (The Geographical Journal, 1933); *The Cyclops Mountains of Dutch New Guinea* (The Geographical Journal, 1938); *Two Unexplored Islands off Dutch New Guinea: Waigeu and Japen* (The Geographical Journal, 1940); *The Mountainous Country at the Boundary North of New Guinea* (The Geographical Journal, 1941); *The Island of New Guinea* (Nature, 1943); *Japanese Operations in New Guinea* (The Geographical Journal, 1943); *Naturalists' expeditions in the pacific* (1950); *Charles Darwin and his Problems* (1955); *Sealskins for silk: Captain Fanning's voyage around the world in a brig in 1797-99* (1956); *Landfall the unknown: Lord Howe Island 1788* (1958); *When a Name is Tabu* (The Listener, 1958).

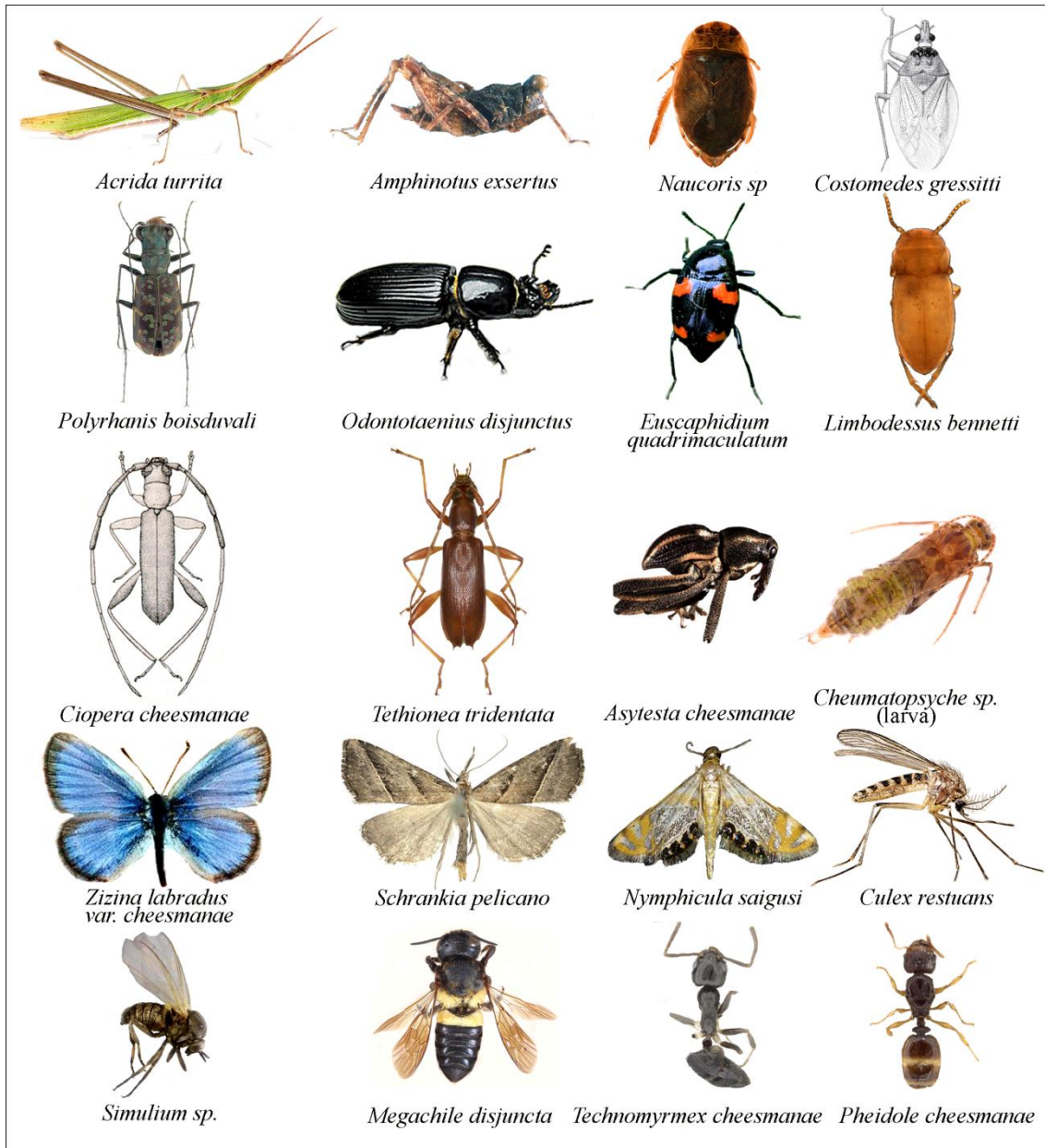
⁸ **1924-1925.** Expedició Saint George (Panamà, illes Galápagos, illes Marqueses, arxipèlag de Tuamotu i Polinèsia Francesa: Tahití, Raiatea i Bora Bora); **1929-1931.** Noves Hèbrides, actualment Vanuatu (illes d'Espiritu Santo, Efate, Erromango, Tanna, Aneityum i illes Banks); **1933-1934.** Papua (Port Moresby, Kokoda, illa de Yule, Mafalu i Mondo); **1935-1936.** Nova Guinea Holandesa (muntanyes Cyclops, Ilac Sentani, Iffar, Sabron, Hollandia (actual Jayapura), Aitape); **1938-1939.** Nova Guinea Holandesa: illes de Waigeu i Yapen; muntanyes Torricelli, Vanimo, Aitape, Hollandia; **1949-1950.** Nova Calèdonia (Numea, Pouebo, Lifu, riu Tandi); **1954-1955.** Noves Hèbrides (ille d'Aneityum).

Cheesman va fer els primers estudis sistemàtics sobre la vida dels insectes de les illes del Pacífic sud. Les seves troballes varen qüestionar la creença que es tenia al seu temps sobre aquests insectes, que estaven més íntimament relacionats amb els d' Austràlia. Amb el seu treball va demostrar que la vida a Nova Guinea tenia un origen asiàtic i no pas australià.

Cheesman també va recol·lectar rèptils i amfibis, i algues espècies porten el seu nom: *Platymantis cheesmanae*; *Barygenys cheesmanae*; *Cophixalus cheesmanae*; *Litoria cheesmani*; *Lipinia cheesmanae*; *Cornufer cheesmanae*; *Nyctymystes cheesmanae*

A part dels molts insectes que ella va classificar i posar nom, doncs eren nous per la ciència, també n'hi ha d'altres que alguns entomòlegs varen classificar i li van posar el seu nom com a espècie, amb el fi d'honorar-la i com a respecte per l'extraordinari treball fet durant tants anys. Alguns d'aquests insectes, pertanyents a diversos ordres, son els que es relacionen en la següent taula.

Ordre	Família	Gènere / Espècie	Autor classificador
Orthoptera	Acrididae	<i>Acrida conica</i> (sinonímia d' <i>Acrida cheesmanae</i> Dirsh, 1954)	Fabricius, 1781
Orthoptera	Tetrigidae	<i>Amphinotus cheesmanae</i>	(Günther, 1938)
Orthoptera	Gryllidae	<i>Paputona cheesmanae</i>	Gorochov, 2008
Heteroptera	Naucoridae	<i>Sagocoris cheesmanae</i>	Hungerford&Matsuda, 1958
Heteroptera	Velocipedidae	<i>Costomedes cheesmanae</i>	van Doesburg, 2004
Homoptera	Delphacidae	<i>Neosydne cheesmanae</i>	(Muir, 1927)
Coleoptera	Carabidae	<i>Polyrhaxis cheesmanae</i>	(Nidek, 1954)
Coleoptera	Passalidae	<i>Labienus cheesmanae</i>	Hinks, 1935
Coleoptera	Staphylinidae	<i>Euscaphidium cheesmanae</i>	Löbl, 1975
Coleoptera	Dytiscidae	<i>Limbodessus cheesmanae</i>	(J. Balfour-Browne, 1939)
Coleoptera	Cerambycidae	<i>Ciopera cheesmanae</i>	(Gressitt, 1959)
Coleoptera	Cerambycidae	<i>Tethionea cheesmanae</i>	Gressitt, 1955
Coleoptera	Curculionidae	<i>Asytista cheesmanae</i>	(Setliff, 2012)
Trichoptera	Hydropsychidae	<i>Cheumatopsyche cheesmanae</i>	(Kimmins, 1962)
Lepidoptera	Lycanidae	<i>Zizina labradus cheesmanae</i>	(Riley, 1929)
Lepidoptera	Erebidae	<i>Schrankia cheesmanae</i>	Holloway, 1977
Lepidoptera	Crambidae	<i>Nymphicula cheesmanae</i>	Agassiz, 2014
Diptera	Culicidae	<i>Culex cheesmanae</i>	Mattingly&Marks, 1955
Diptera	Simuliidae	<i>Simulium cheesmanae</i>	Edwards, 1927
Hymenoptera	Megachilidae	<i>Megachile cheesmanae</i>	(Michener, 1965)
Hymenoptera	Formicidae	<i>Technomyrmex cheesmanae</i>	Donisthorpe, 1945
Hymenoptera	Formicidae	<i>Pheidole cheesmanae</i>	Donisthorpe, 1941

Imatges d'alguns d'aquests insectes nomenats en honor a Cheesman. Tots els gèneres representats tenen una espècie "cheesmanae", però quan no s'ha trobat la il·lustració d'aquesta espècie concreta, se n'ha posat una altra del mateix gènere, sense dubte similar.

Per acabar amb la biografia d'Evelyn Cheesman, es pot afegir una curiositat: en el seu llibre *The Two Roads of Papua*, publicat el 1935, explicava que va ser testimoni d'unes estranyes llums que volaven horitzontalment en les denses selves de Nova Guinea, es suposa que les hauria vist en el seu viatge de 1933-1934, quan romangué a Port Moresby, Kokoda, Mafalu, Mondo i l'illa de Yule: «Vaig passar molt de temps recolzada sobre el porxo, mirant la plana monòtona i els turons que enfrontaven el cel morat. De sobte vaig veure un flaix de llum en algun lloc sota l'horitzó; era més aviat un flaix lent que podria haver estat fet amb una torxa elèctrica per algú des d'alguna finestra, i que es perllongà potser durant uns quatre segons.

»Poc després ho vaig veure de nou, i aquesta vegada vaig comptar... efectivament, entre quatre i cinc segons, però la llum ja no estava en la mateixa posició que al principi i els flashos varen continuar apareixent a intervals. No hi havia cap possibilitat que fossin éssers humans utilitzant làmpades de flash. Vaig mesurar la meua posició al porxo i també on van aparèixer els punts, de manera que pel matí tindria una idea sobre la llunyania en què es trobaven.

»A la llum del dia em vaig posar a la mateixa posició que a la nit anterior i vaig mesurar el lloc on havia vist les llums. Els flaixos havien seguit una certa ruta pels turons: tres cims eren visibles, un sobre l'altra, en aquella direcció, el més alt tot just sobre l'horitzó. Aquell fenomen va succeir enmig dels tres cims i semblava que els flaixos s'havien produït en la part més alta de la cresta. Una setmana més tard va tornar a passar el mateix. Es podia descartar que els flaixos fossin deguts a qualsevol acció de l'home; fins i tot, encara que haguessin portat llanternes potents, no tenia sentit que les encenguessin a intervals, tenint en compte que hauria d'haver almenys trenta individus al llarg de quatre o cinc kilòmetres de turó, i que les haurien d'encendre i apagar sense veure's els uns als altres».

Aquestes estranyes llums voladores varen quedar com un misteri durant desenes d'anys, fins que l'investigador britànic Richard Muirhead⁹ s'hi va fixar i reconegué la importància d'aquestes llums i la possibilitat que es tractés d'un críptic, un dels animals hipotètics que estudia la criptozoologia, la seva especialitat.

En els anys recents s'ha especulat que aquestes llums podrien provenir de la bioluminescència d'unes criatures voladores que alguns investigadors pensen que podria tractar-se de pterosaures¹⁰.

L'any 1994, els nord-americans Jim Blume, missioner i pilot d'avió que prestava serveis a Papua-Nova Guinea; Carl Baugh, fundador del *Creation Evidence Museum*, i Paul Nation, investigador criptozoòleg sobre pterosaures vius, varen fer una primera expedició a l'illa d'Umboi¹¹. Es varen entrevistar amb dotzenes de testimonis que asseguraven haver vist de forma regular aquelles llums que ells anomenaven "ropen", de vegades en una muntanya o en un escull, i deien que era una gran criatura voladora que capturava peixos durant la nit. La majoria d'observacions en aquesta illa s'havien produït a la nit i la luminiscència era breu. Un vell nadiu explicà que «una criatura brillant, llarga però prima, havia descobert un cos humà que havia estat enterrat embolicat en fulles, i se'l va endur».

Uns altres nadius explicaren que aquestes criatures havien atacat i mort una persona l'any 1985, a l'oest de Finshafen, a la província de Morobe: «Un home treballava el seu jardí quan va ser atacat sorollosament per un "ropen". Quan els altres vilatans vàrem voler saber què passava, va ser massa tard: aquella criatura es va endur l'home a un gran arbre i se'l va menjar».

⁹ Muirhead pertany a la *Centre for Fortean Zoology* (CFZ), una organització dedicada a la criptozoologia, fundada l'any 1992 per Jonatan Downes i que té com a president honorari l'explorador britànic John Blashford-Snell.

¹⁰ Els pterosaures, o llangardaixos alats, són un ordre extint de sauròpsids voladors del grup Archosauria. Varen existir durant gairebé tota l'era Mesozoica, entre 228 i 66 milions d'anys enrere i varen ser els primers vertebrats en conquerir l'aire. Les seves ales estaven formades per una complexa membrana sostinguda pel quart dit de la mà, que estava hipertrofiat. El seu cos estava cobert de pèl i estan preservats en fòssils, molt comuns i trobades centenars d'espècies en tots els continents.

¹¹ Aquesta illa és l'anterior a la de Nova Bretanya, just davant de la península d'Huon, molts quilòmetres al nord de la zona on Cheesman va observar aquelles llums misterioses.

Dos anys més tard, Blume i Baugh varen fer una altra expedició, aquest cop a l'illa de Manus, al nord d'Umboi, al mar de Bismark. Allà, Blume va dir que havia observat unes llums brillants que podien haver estat les d'un "ropen". Segons aquest investigador, el "ropen" «té una cua llarga acabada en una mena de massa, les ales s'assemblen molt a les d'un ratpenat i les "mans" apareixen al mig de les ales. Alguns "ropen" creixen fins a tenir una envergadura de set metres, però a les illes septentrionals són més petits, amb unes ales que mesuren poc més d'un metre. L'aspecte general és el d'un pel·lican, però a la punta del cap té com una "cresta" semblant a la del gall, però més rígida».

El 2004, Jacob Kepas, un religiós que treballava a l'església baptista de Wau, prop de Salamaua, acompanyà a l'illa d'Umboi a Garth Guessman¹² i David Woetzel, investigadors que cercaven pterosaures vius. Novament es varen fer nombroses entrevistes a indígenes i fins i tot Woetzel va assegurar haver vist un "ropen" bioluminiscent a la nit, molt breument, mentre volava darrera d'una muntanya.

Jonah Jim, un indígena d'aquesta illa, els va explicar que «el mes de juliol de 2001 jo estava a casa amb la meua família, al sud del mont Tolo. Eren les 10 o 11 de la nit quan vaig veure un gran "ropen", amb una cua de 2,5-3 metres que brillava amb un color blau més fosc que el cel, i una envergadura de 6-7 metres. Va volar per sobre de nosaltres a una alçada d'uns 150 metres, en direcció al llac de Pung». Un altra nadiu de l'illa, Michael, va explicar que «fa molts anys, al poblat de Gomlongon, un "ropen" que brillava va baixar fins la tomba d'un home recentment enterrat; la criatura descobrí el cos i se l'endugué cap al mont Bel, i això ho vaig veure amb els meus propis ulls».

Jonathan David Whitcomb, un altre criptozoòleg, va entrevistar l'any 2004 Duane Hodgkinson, un veterà de la Segona Guerra Mundial que havia estat pilot d'avió durant la guerra del Pacífic i havia estat estacionat a Finshafen. Ell explicava que «era l'any 1944, el meu company i jo vàrem entrar en un clar de la selva i ens vàrem sorprendre perquè una gran criatura es va enlairar cap al cel. De seguida ens adonarem que no es tractava d'un ocell que comencés a volar: tenia una cua d'entre tres i quatre metres de llargària i un llarg apèndix a la part posterior del cap»¹³.

El 2006, Nation i Kepas varen explorar una àrea muntanyosa remota de Papua-Nova Guinea, a la regió del llac Tawa¹⁴, amb l'esperança de trobar "indavas", nom donat pels indígenes a una altra suposada espècie de pterosaure que es troba a les terres de l'interior de Nova Guinea¹⁵. Allà, Kepas observà el que semblava ser una gran criatura alada que dormia en un penya-segat. A la llum del dia, Kepas pujà a una zona on va pensar que podia haver una d'aquestes criatures. A causa de la distància i l'angle d'observació

¹² El coneixement de Guessman sobre els fòssils dels pterosaures li va permetre trobar una pista important, ja que les tradicions indígenes descriuen la cua del "ropen" com rígida, que només es mou en la part que connecta amb el cos, i això lliga amb els pterosaures del subordre Rhamphorhynchoidea, que tenen aquesta característica. Guessman és vicepresident de la *South Bay Creation Science Association*.

¹³ Whitcomb és autor de diversos llibres sobre els "ropen", el primer d'ells *Live Pterosaur in Australia and In Papua New Guinea*, publicat l'any 2012. Dos anys més tard va aparèixer *Searching for Ropens and Finding God*, una obra que podria ser classificada como criptozoologia, però que també és un llibre espiritual i demana tolerància religiosa. Al principi ja explica que «tres cristians nord-americans, un de mitjana edat, sacerdot mormó i dos joves creacionistes, van explorar parts de l'illa d'Umboi el 2004 i s'entrevistaren amb testimonis nadius sobre l'evasiu "ropen"». L'any 2017 fou publicat un altre llibre seu, *Modern Pterosaurs. Human encounters with living pterodactyls*.

¹⁴ El llac Tawa es troba a les muntanyes de Kaijende, prop de les mines de plata i or de Porguera, a la província d'Enga.

¹⁵ Segons aquests investigadors, hi ha altres noms nadius per referir-se als suposats pterosaures, com "duwas", "glikioik", "kundua", "seklo-blai" o "wawanan".

inclinat, no en va estar segur, però el seu guia, un nadiu anomenat Joseph, va pujar més amunt i li explicà que l'"indava" estava dormint i tenia la grandària d'un avió.

Durant les nits afirmaven haver vist criatures brillants que volaven des de les seves coves o pels penya-segats. Una de les observacions sobre dos "indavas" que volaven per sobre del poblat fou gravada per Nation durant uns segons. Encara que el vídeo resultant no mostra cap forma, documenta la intensa bioluminescència de les criatures i els indígenes varen confirmar que Nation havia vist "indavas", «criatures voladores gegants». La gravació de Nation va ser analitzada posteriorment pel físic Clifford Paiva, i va trobar que era bastant inusual: les llums no estaven afegides a l'imatge i tampoc tenien un origen comú: no es tractava de meteorits, ni llums de flash, ni fars de cotxes ni llums d'avió.

Esquerra: il·lustracions de les espècies *Sordes pilosus* (a dalt) i *Scaphognathus crassirostris* (a baix), tots dos pertanyents a la família extinta dels Rhamphorhynchidae, els quals els criptozoòlegs indiquen que podrien encaixar amb les descripcions fetes pels nadius papuans. Dreta: representació de l'esquelet de *Sordes pilosus* i un fòssil d'aquesta espècie.

Segons aquests investigadors, la diferència entre els "ropen" i els "indava" sembla estar en que la brillantor no és igual per a les dues espècies, la dels "indava" dura més segons¹⁶. El patró general dels moviments de la majoria d'aquestes llums coincidia amb la idea que les criatures voladores es mantenen just per sobre del dosser forestal.

Segons els nadius, els "indava" marxen cap a la costa a primera hora de la tarda i tornen a les zones interiors remotes abans de la sortida del sol. Tant els "ropen" com els "indava" semblen volar cap a la costa o sobre esculls, aparentment per alimentar-se de nit, i es creu que tots dos viuen en coves.

¹⁶ A l'illa d'Umboi es diu que el "ropen" té un resplendor bioluminiscent que dura 5-6 segons. A Tawa es diu que les llums de l'"indava" poden brillar més de sis segons.

Els membres de l'equip *Destination Truth* van enregistrar a principis de 2007 una de les llums que volava sobre el mar, prop de Salamaua. El vídeo es va enviar als Estats Units, però els experts no varen poder identificar la llum, admetent que era un misteri per a ells. Un nadiu d'aquesta població va afirmar que aquesta criatura té dues llums, una a la part inferior i l'altre prop d'on les ales connecten amb el cos.

Nombrosos científics s'han mostrat molt crítics amb els investigadors de pterosaures vius, la majoria d'ells seguidors dels estàndards creacionistes¹⁷. El model acceptat de forma generalitzada és que totes les espècies de pterosaures es varen extingir universalment fa uns 65 milions d'anys, quan es va produir la darrera gran extinció de vida a la Terra, degut a la col·lisió amb un meteorit.

Els "fòssils vius" són plantes o animals que han canviat poc respecte als familiars que varen viure fa milions d'anys i per tant s'assemblen molt a les espècies conegudes de fòssils, ja extintes. Tanmateix, els evolucionistes suposen que els fòssils són molt menys antics del que pretén la comunitat científica, que no reconeix el fet del diluvi bíblic i creu incorrectament que les roques estratificades es varen acumular de forma gradual, amb estrats separats per milions d'anys. Pels que segueixen la Bíblia i la seva cronologia, totes les plantes i animals es van originar als voltants del mateix temps, no més de 6.000 anys segons el calendari d'Ussher-Lighfoot.

Hi ha hagut intents per donar explicacions racionals a l'existència dels "ropen", i alguns han proposat que es tractaria en realitat dels anomenats ratpenats gegants, de la família Pteropodidae, els més grans dels quals al Pacífic sud-occidental tenen una mida màxima que no arriba als dos metres d'envergadura i les seves cues són molt curtes o insignificants. Dormen colgats de branques durant el dia i són comuns en moltes zones de Papua-Nova Guinea, encara que algunes espècies estan en vies d'extinció. Els crítics han suggerit que les observacions de suposats pterosaures haurien estat identificacions errònies i en realitat es tractaria d'aquests rats penats, que volen durant la nit i només s'alimenten de nèctar, flors, pol·len i fruita.

Està clar que aquesta explicació entraria en contradicció amb els "testimonis de ropens", que de vegades els van observar de dia, que tenien una mida similar a la d'un avió, amb una cua entre tres i quatre metres de llarg, o més, i que es mantenien en posició vertical sobre el tronc d'un arbre. A més, els hàbits de pesca o la suposada bioluminescència tampoc els seria propis.

¹⁷ El creacionisme és una creença religiosa segons la qual l'univers i totes les coses han estat originades per un acte creador. Els creacionistes responen a dos esquemes bàsics: el creacionisme de la Terra jove defensa la interpretació literal de la creació presentada en el llibre del Gènesis, el primer de la Bíblia, i el rebuig de la teoria científica de l'evolució. Entre els seus adeptes hi ha els que defensen que Déu va dirigir l'evolució durant un període curt; els que rebutgen totalment l'evolució dels éssers vius; i els que neguen l'evolució humana però accepten l'evolució de la resta dels éssers vius.

El creacionisme de la Terra vella admet l'edat real de la Terra i aquest segon esquema es subdivideix en els que creuen que Déu va crear l'univers una sola vegada i després el va abandonar, i aquells que creuen en una creació progressiva de l'univers.

El disseny intel·ligent és, entre les teories creacionistes, una de les més populars en l'actualitat. Es tracta d'una reformulació del creacionisme pensada per dotar les idees creacionistes d'una aurèola científica i promoure'n així la difusió a les escoles i universitats. L'argument utilitzat és que els seus investigadors han desenvolupat tècniques i mètodes per a poder detectar un origen intel·ligent darrere les estructures de l'univers. Normalment els adeptes d'aquesta teoria citen presumptes casos de complexitat irreductible o d'improbabilitat. L'intent del disseny intel·ligent de fer-se passar per ciència i així accedir a l'educació pública ha estat sentenciat d'inconstitucional als Estats Units per violar la separació entre estat i església.

Els crítics també suggereixen que aquests investigadors creacionistes no son objectius en les seves investigacions i els seu desig per creure en pterosaures vius ha provocat que la seva recerca no sigui fiable, sempre parcial i basada gairebé només en entrevistes a suposats testimonis oculars. Aquests crítics no prenen la seva recerca seriosament, no té contingut científic i pensen que la intenció és voler confondre i portar a l'engany.

El cert és que fins ara no s'ha pogut demostrar l'existència d'aquests "ropen" com a pterosaures vius. No s'ha trobat cap resta ni avistament efectiu, cap imatge reveladora, a excepció d'unes llums de procedència desconeguda. Malgrat que existeix el testimoni d'un pilot d'avió, veterà de la Segona Guerra Mundial en l'escenari del Pacífic sud, és d'estranyar que sigui l'únic en referir-se a l'observació d'un "ropen" en un moment on hi havia milers de soldats que deambulaven per tota la regió i a totes hores.

És segur que Evelyn Cheesman va veure «uns flaixos de llum en algun lloc sota l'horitzó que es perllongaven durant uns quatre segons». Però concloure que es tractaria de pterosaures vius amb una mena de bioluminiscència, que si bé es dona en diversos animals, especialment de les profunditats marines, sembla molt excessiu i inversemblant. Més aviat caldria concloure que el que va veure Cheesman segueix essent, a dia d'avui, un misteri.